

НАПРЯМ 5. ПСИХОДІАГНОСТИКА СВІДОМОСТІ, МЕТОДИ ТА МЕТОДИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-353-1-19>

Кременчуцька М. К.,

*кандидат психологічних наук,
професор кафедри диференціальної і спеціальної психології
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*

Присяжнюк О. Я.,

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*

Акопян А. Б.

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри диференціальної і спеціальної психології
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АСОЦІАТИВНОГО МЕТОДУ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація. У статті розглядається питання психологічного супроводу опанування іноземних мов. Описано дослідження ролі асоціативної пам'яті в учнів підліткового віку при вивченні англійської мови. Наводяться результати використання спеціальної розвиваючої програми на формування здібностей до асоціювання образів та аналізуються отримані результати.

Ключові слова: англійська мова, асоціативна пам'ять, підлітки, метод асоціацій, психодіагностика.

Kremenchutska M., Prysyzhnyuk O., Akopyan A. Psychological aspects of the associative method of learning English

Summary. The article deals with the issue of psychological support for learning foreign languages. The study of the role of associative memory in adolescent students in learning English is described. The results of the use of a special developmental program for the formation of abilities to associate images are presented and the results obtained are analyzed.

Key words: English language, associative memory, teenagers, association method, psychodiagnostics.

Вивчення англійської мови в Україні є важливим елементом освіти та особистого розвитку, що відкриває безліч можливостей для індивіда в глобалізованому світі. До Верховної Ради України подано законопроект про застосування англійської мови в Україні. Метою цього Закону є сприяння забезпеченню використання англійської мови як однієї з мов міжнародного спілкування на всій території України у публічних сферах суспільного життя, визначених цим Законом.

У зв'язку із цим особливої актуальності набувають питання психологічного супроводу опанування англійської мови особами різного віку. При вивченні іноземної мови важливе значення має активізація процесів пам'яті – запам'ятовування, збереження й відтворення іншомовного навчального матеріалу [1]. Розвиток асоціативного мислення сприяє підвищенню якості пам'яті та результативності її процесів. Відповідно до психолінгвістичної теорії процесу вивчення іноземної мови, формування асоціативних зв'язків відбувається цілеспрямовано при сприйнятті іншомовних слів. Цей процес впливає на перетворення лексичного складу мови, інтенсифікують його перехід від пасивної форми до активного словника.

Асоціативний напрямок досліджень пам'яті та її процесів є достатньо традиційним для психологічної науки і має давню історію. Асоціативна психологія XIX ст. намагалася слідувати природній історії матеріального світу (В. Вундт, Г. Мюллер, Т. Рібо, Ір. Тен, Т. Циген). Яскравими представниками американська асоціативної психології були В. Джемс та Е. Торндайк. Асоціативні механізми мислення досліджували О. Леонтєв, О. Лурія та інші.

Психологічні аспекти особливостей вивчення іноземної мови досліджували такі науковці, як О. Бондаренко, І. Зимня, Лозова О., Т. Шкваріна та інші. Вивченням асоціативного потенціалу слова займалися О. Залевська, А. Клименко, Ю. Караулов [3].

Розвиток асоціативної пам'яті особливо необхідний у шкільному віці. Останнім часом в школах на вивчення англійської мови відводиться велика кількість людей. Необхідно допомагати учням формувати прийоми та методи активного запам'ятовування великих масивів іноземної мови [2].

Нами було проведено дослідження ролі асоціативної пам'яті в учнів підліткового віку при вивченні англійської мови.

Ми припустили, що при оволодінні способами раціоналізації асоціативної пам'яті, загальний рівень пам'яті підвищується. Визначивши за допомогою діагностичних методик рівень асоціативної

пам'яті і знаючи особливості пам'яті у підлітків, ми розробили програму розвиваючої роботи, спрямованої на виправлення або підвищення цього рівня. Експериментально-дослідницька робота була проведена в 10-х класах на базі Української гімназії № 2 м. Одеси.

В спеціальну розвиваючу програму входили спеціальні вправи на розвиток здібностей до асоціювання образів, встановлення зв'язків між елементами матеріалу, метод словесних асоціацій, які проводились за наступною схемою:

– вибір словесних асоціацій не обмежується. Вчитель називає слово, учень називає асоціацію, яка першою спадає йому на думку (можна називати іменники, дієслова, прикметники). Наприклад: table – furniture (меблі), set the table (накривати стіл), wooden table (дерев'яний стіл);

– вибір словесних асоціацій обмежений: у відповіді на слово, вимовлене вчителем, треба в якості словесної асоціації використати тільки загальні іменники. Наприклад: table – surface (поверхня), legs (ніжки), top (верх).

– вибір словесних асоціацій обмежений: у відповідь на слово, вимовлене вчителем, треба в якості словесної асоціації використати тільки прикметники. Наприклад: table – round (круглий), glassy (скляний), tall (високий).

– вибір словесних асоціацій обмежений: у відповідь на слово, вимовлене вчителем, треба в якості словесної асоціації використати тільки дієслово. Наприклад: table – stand a table (стоїть стіл), move the table (рухати стіл).

В подальшій роботі інструкції змінювали в різній послідовності. Всього було проведено 10 розвиваючих занять протягом 2-х місяців. Результати групи, з якою було проведено програму порівняли з результатами контрольної групи.

В результаті діагностики було встановлено, що рівень засвоєння слів англійської мови в експериментальній групі був достовірно вищий ніж в контрольній групі. Слід відмітити, що рівень інших видів пам'яті підлітків експериментальної групи (аудіювання – слухова, граматика – письмова) теж підвищилася у порівнянні з результатами до розвивальних заходів.

Таким чином можна рекомендувати асоціативні прийоми мнемотехніки для інтенсифікації засвоєння англійської мови у шкільному навчанні. Перспективним є дослідження даних форм запам'ятовування у здобувачів вищої школи.

Список використаних джерел:

1. Барчі Б. В., Купець І. Ю. Психологічні особливості запам'ятовування. *Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів* : збірник тез доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, 13–14 травня 2021 р., Мукачево. 2021. С. 290–292.
2. Гунько С. В. Метод асоціативних символів – сучасний високоефективний метод вивчення іноземної мови на початковому етапі. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2010. № 8. С. 319–329.
3. Лозова О. М. Психологічні аспекти засвоєння іноземної мови : навчально методичний посібник. К., 2010. 143 с.